

Raport RoślinnieJemy

POSTAWY WOBEC TRANSFORMACJI SYSTEMU ŻYWNOŚCIOWEGO

2023

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
Postawy wobec roślinnego kierunku transformacji.....	5
Alicja Bućko (RoślinnieJemy).....	8
Postawy wobec mięsa hodowanego komórkowo.....	9
Wiesław Macherzyński (Labfarm).....	10
Postawy konsumentów wobec produktów odzwierzęcych pochodzących z hodowli o wyższym dobrostanie.....	13
Piotr Lubiewa-Wieleżyński (Carrefour).....	15
Dieta badanych.....	17
Karolina Kubara (Dobra Kaloria, PZPZR).....	19
Katarzyna Zgieb (Biedronka).....	20
Maciej Otrębski (RoślinnieJemy, PZPZR).....	23

WSTĘP

Potrzeba zmian w sposobie produkcji żywności i naszych nawyków żywieniowych jest coraz częściej poruszonym tematem w branży spożywczej. W kontekście kryzysu klimatycznego, gospodarczego, a także negatywnego wpływu systemu produkcji żywności na środowisko nie przestajemy zadawać sobie pytań o bezpieczeństwo żywnościowe oraz zrównoważoną przyszłość żywności. **Transformacja systemu żywnościowego w kierunku bardziej roślinnego jest szansą na odpowiedzialną produkcję żywności.**

Według GfK Polonia, **polski rynek produktów roślinnych jest wart 1,5 mld zł.** Produkty bazujące na roślinach docierają już do 5,9 mln polskich gospodarstw domowych. Rynek produktów roślinnych po czasie dynamicznego wzrostu wchodzi w fazę stabilizacji, do czego przyczyniają się liczne kryzysy i niepewna sytuacja gospodarcza. Pomimo wyhamowania tempa wzrostu, jest to wciąż rynek z dużym potencjałem i stanowiący szansę na rozwój polskich innowacji i wykorzystanie międzynarodowego potencjału.

Roślinny kierunek zmian w branży spożywczej może być ważnym krokiem w kierunku zrównoważonego systemu żywnościowego. Niniejsze opracowanie jest próbą analizy i dyskusji postaw Polek i Polaków na temat transformacji systemu żywnościowego i możliwych reform w tym kierunku.

Na początku września 2023 roku Centrum Badawczo-Rozwojowe Biostat zrealizowało sondaż na zlecenie kampanii RoślinnieJemy, w którym zapytano Polaków o ich stosunek do zmian w diecie oraz możliwych reform w systemie produkcji żywności.

W omawianym badaniu omnibusowym realizowanym w formie CAWI (*Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www), udział wzięło 1000 dorosłych mieszkańców Polski. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek oraz województwo.

POSTAWY WOBEC ROŚLINNEGO KIERUNKU TRANSFORMACJI

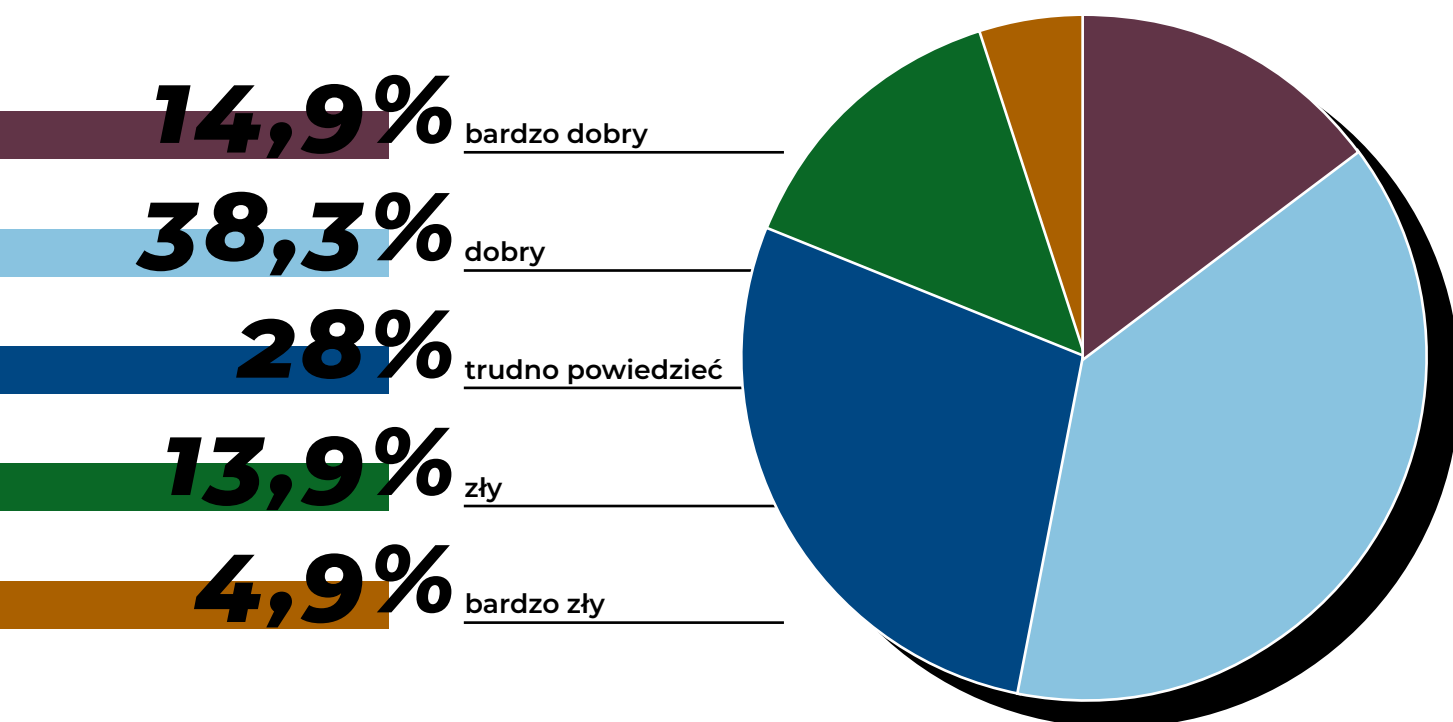
Raport Komisji Europejskiej na temat bezpieczeństwa żywnościowego ze stycznia 2023 roku podkreśla, że **obecny intensywny system produkcji żywności nie wspiera utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego w dłuższej perspektywie**. Jak podkreślono w raporcie, rolnictwo odpowiada za 10,3% emisji gazów cieplarnianych w UE, a prawie 70% z nich pochodzi z sektora hodowlanego. W Europie około 65% gruntów rolnych jest wykorzystywanych do produkcji zwierzęcej. Odpowiada to około 55 milionom hektarów gruntów ornych, z których znaczna część jest wykorzystywana do produkcji paszy dla zwierząt. W samej UE około 55% zbóż jest wykorzystywanych na paszę, a 4% do produkcji biopaliw¹. Autorzy raportu zauważają również, że **zmiana diety Europejczyków na opartą o roślinne źródła białka przyczyniłaby się do zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego**. Wynika to m.in. z faktu, że znaczna część gruntów rolnych jest wykorzystywana do produkcji paszy, a nie żywności do bezpośredniego spożycia przez ludzi. Co więcej, **produkcja zwierzęca jest ponad sześciokrotnie mniej wydajna niż produkcja roślinna** pod względem produkcji białka².

¹ https://commission.europa.eu/publications/analysis-main-drivers-food-security_en

² Nijdam, Durk, Trudy Rood, and Henk Westhoek. 2012. "The Price of Protein: Review of Land Use and Carbon Footprints from Life Cycle Assessments of Animal Food Products and Their Substitutes." *Food Policy* 37(6): 760–70. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306919212000942>.

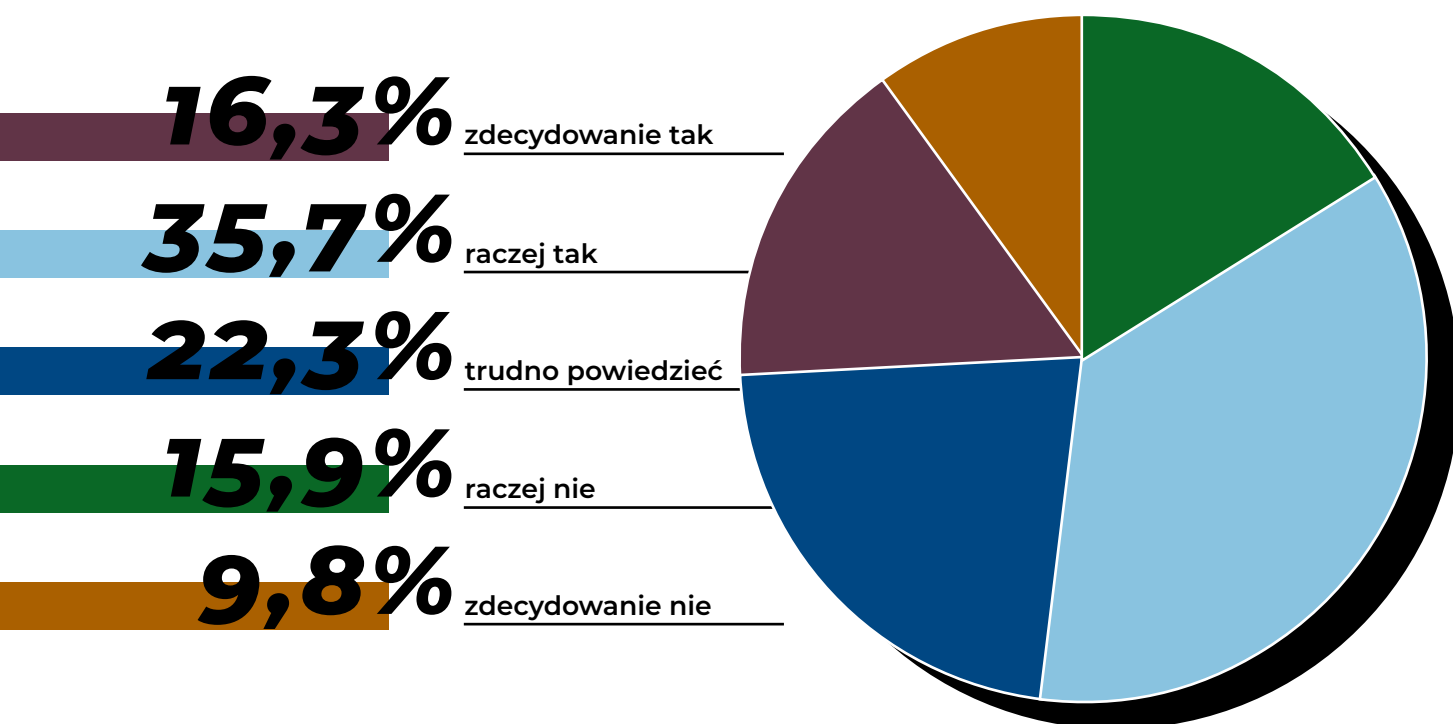

Na rynku produktów spożywczych pojawia się coraz więcej zamienników mięsa czy nabiału opartych na roślinnych źródłach białka, jak np. rośliny strączkowe. Zapytaliśmy badanych, **czy to „dobry kierunek rozwoju produkcji rolnej?”**. 53,2% badanych odpowiedziało, że tak (łącznie „Bardzo dobry” i „Dobry”) i tylko 18,8%, że to zły kierunek (łącznie „Bardzo zły” i „Zły”). Odpowiedź „Trudno powiedzieć” wskazało 28% respondentów.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

Zapytano także, czy Polacy poparliby działania rządu „ku zwiększeniu inwestycji dla produkcji zamienników mięsa oraz nabiału opartych na roślinnych źródłach białka, jak np. rośliny strączkowe?”. Ponownie większość odpowiedziała na zadane pytanie pozytywnie (łącznie 52% odpowiedzi „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”), co czwarty respondent był przeciwnego zdania (łącznie 25,7% odpowiedzi „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”), a 22,3% odpowiedziało „Trudno powiedzieć”.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

ALICJA BUĆKO

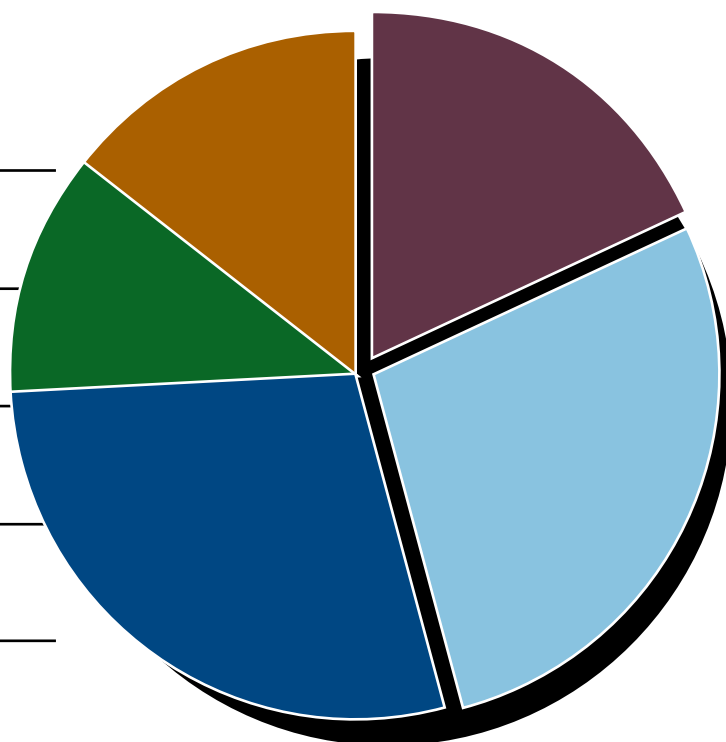
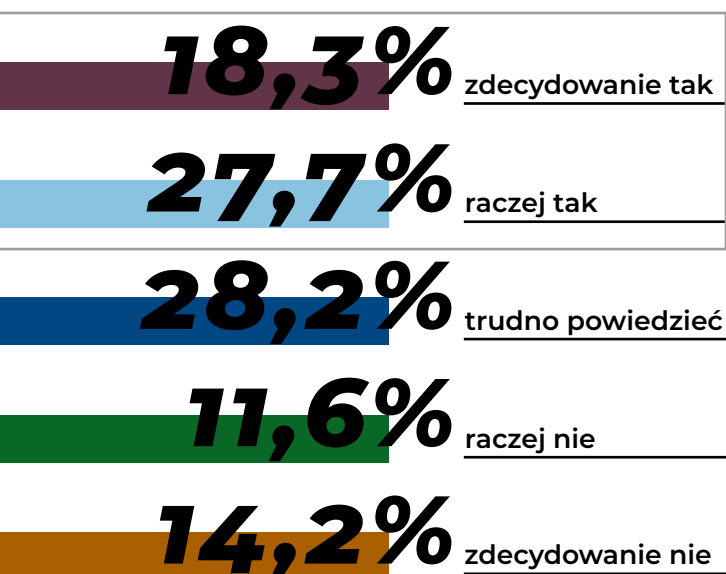
ROŚLINNIEJEMY

„Pozytywne nastawienie do roślinnych zamienników mięsa czy nabiału oraz wsparcie dla działań rządu w tym kierunku, to bardzo pozytywny sygnał i znak, że jesteśmy gotowi na poważne podejście do debaty o transformacji systemu żywnościowego. Jest to głos, który powinien zostać usłyszany przez polityków i instytucje publiczne, które mają ogromny wpływ na system produkcji żywności w Polsce i dostęp Polaków do zrównoważonej, roślinnej żywności. Wyniki naszego badania, ale również dane naukowe i rynkowe, utwierdzają nas w przekonaniu, że problem produkcji żywności powinien zostać zaadresowany w debacie publicznej. Musimy zacząć szukać rozwiązań, które stworzą ten system na nowo, w sposób bardziej zrównoważony, a jednocześnie sprawiedliwy. Wsparcie respondentów wobec inwestycji dla roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych jest jasnym sygnałem otwartości na wspieranie rozwoju roślinnych produktów spożywczych. Mam nadzieję, że wkrótce również politycy oraz instytucje będą gotowi aktywnie wspierać ten obszar”.

POSTAWY WOBEC MIĘSA HODOWANEGO KOMÓRKOWO

Trwają badania nad produkcją mięsa w warunkach laboratoryjnych, które nie wymagają angażowania zwierząt i nie powodują ich cierpienia. Mięso hodowane komórkowo jest nowoczesną technologią, która w przyszłości może całkowicie odmienić system produkcji żywności. Pierwszą, i na razie jedyną w Polsce firmą, która pracuje nad produkcją mięsa hodowanego komórkowo jest firma LabFarm.

W sondażu zapytano: „Czy uważa Pan/i, że takie mięso powinno pojawić się w sprzedaży?”. Aż 46% respondentów odpowiedziało, że tak, a tylko 25,8% wypowiedziało się przeciwko pojawieniu się tego rodzaju produktu na półkach marketów. 28,2% badanych nie miało zdania.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

WIESŁAW MACHERZYŃSKI

COO FIRMY LABFARM

„Polacy lubią jeść mięso i o ile cieszy mnie szybki rozwój alternatyw roślinnych, to nie sądzę byśmy nawet w dalekiej przyszłości przeszli na dietę w 100% roślinną. Według raportu agencji AT Kearney „How Will Cultured Meat and Meat Alternatives Disrupt the Agricultural and Food Industry” **w roku 2040 udział mięsa konwencjonalnego w rynku spadnie do 40%, mięso hodowane komórkowo będzie stanowić 35%, a pozostałe 25% zostanie zagospodarowane przez roślinne alternatywy mięsa.** Liczymy, że mięso komórkowe pozwoli jednak na to, by ograniczyć spożycie mięsa hodowanego metodami tradycyjnymi, a tym samym cierpienie zwierząt i ich zabijanie. Bardzo ważny jest także wątek ochrony klimatu. ➔

Polacy przywiązani są nie tylko do smaku mięsa, ale i do samej hodowli zwierząt. To ma także znaczący wpływ na gotowość do zmian w sposobie odżywiania się.

Już teraz są osoby, które z chęcią spróbują produktu z mięsa komórkowego, ale są i takie, które nie spróbują go nawet za kilka lat. Jest też spora grupa osób niezdecydowanych, co wynika z przeprowadzonego przez Roślinniejemy badania. By zwiększyć gotowość potrzeba przede wszystkim 2 rzeczy, edukacji i czasu. →

Mięso komórkowe to zupełnie nowy produkt, który jest dostępny w kilku miejscach na świecie. Postawy względem nowoczesnych rozwiązań w produkcji żywności są różne, od otwartych po skrajnie zamknięte, a naszą rolą jako pierwszego producenta w Polsce jest także to, by objaśniać na czym hodowla komórkowa polega i dlaczego nie należy się jej bać. Technologia wykorzystywana w produkcji mięsa komórkowego stosowana jest także w medycynie regeneracyjnej, by ratować ludzkie zdrowie. Z czasem wzrośnie świadomość, że produkcja mięsa w laboratorium, to po prostu kolejny sukces biotechnologiczny, dzięki któremu możemy ograniczyć cierpienie zwierząt i zmniejszyć negatywny wpływ na klimat bez rezygnowania z ulubionych smaków.

NA JAKIM ETAPIE ZNAJDUJĄ SIĘ DZIAŁANIA FIRMY LABFARM?

Cały projekt podzielony jest na fazy i obecnie jesteśmy na etapie rozwojowo-badawczym projektu. Przewidziany jest na 2 lata, a jego efektem ma być ustalenie procedur i procesów niezbędnych do uruchomienia pilotażowej linii produktu z mięsa komórkowego.

Zespół od niedawna pracuje z wykorzystaniem bioreaktorów, specjalnych naczyń hodowlanych, które pozwalają optymalizować i automatyzować procesy hodowlane. Laboratorium działa od grudnia 2022, czyli niespełna rok i możemy pochwalić się na razie niewielkimi ilościami wyprodukowanego mięsa komórkowego. Wykorzystanie bioreaktorów przyspieszy rozwój projektu”.

Wiesław Macherzyński,
COO firmy LabFarm

LABFARM

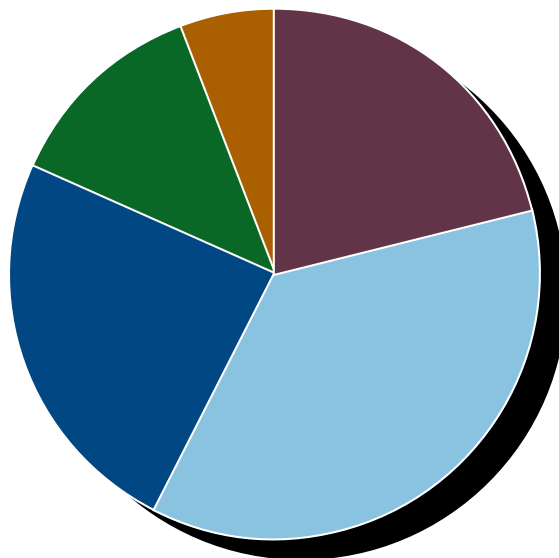
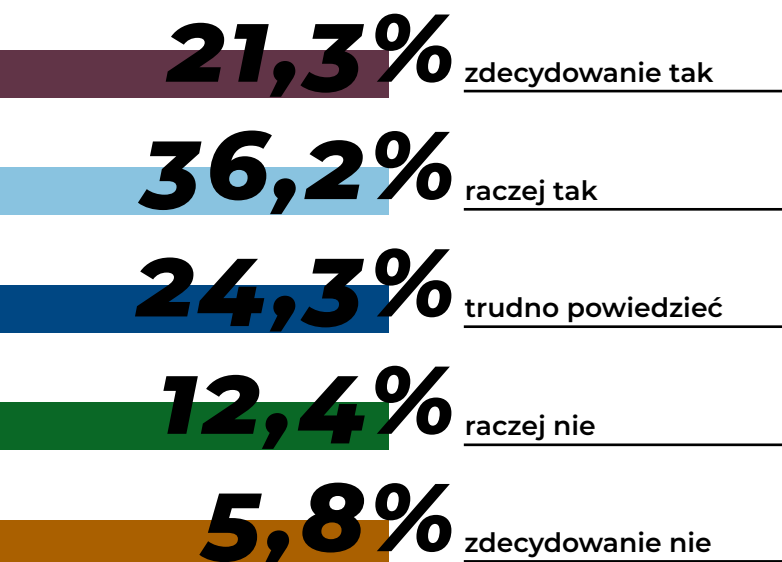

POSTAWY KONSUMENTÓW WOBEC PRODUKTÓW ODZWIERZĘCYCH POCHODZĄCYCH Z HODOWLI O WYŻSZYM DOBROSTANIE

Według danych NielsenIQ 35% Polaków deklaruje ograniczanie spożycia mięsa¹. To właśnie fleksitarianie są uważani za kluczową grupę docelową roślinnych produktów. Mimo to znaczna większość Polaków stosuje produkty odzwierzęce w swojej diecie. Postanowiliśmy zapytać respondentów, **czy są w stanie zmienić swoje nawyki zakupowe, wybierając produkty odzwierzęce pochodzące z hodowli o wyższym dobrostanie zwierząt.**

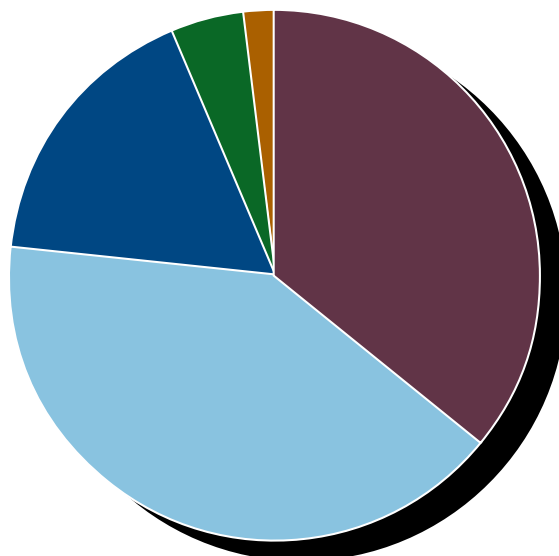
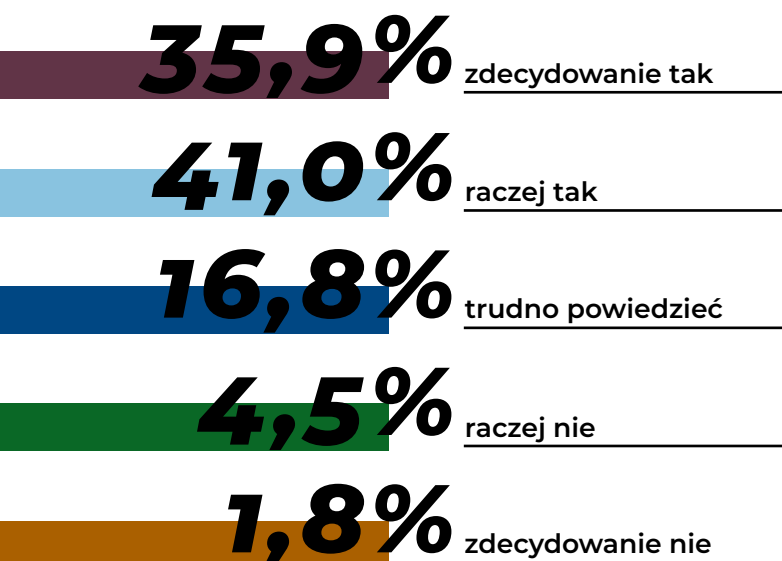
¹ NielsenIQ 2022 Consumer Outlook Survey, Poland, June 2022

57,5% byłoby w stanie zapłacić wyższą cenę za mięso pochodzące z ferm zapewniających zwierzętom lepsze warunki. Tylko 18,2% badanych odmawia zapłacenia więcej, a 24,3% odpowiedziało „nie wiem” lub „trudno powiedzieć” na tak sformułowane pytanie.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

W sklepach jajka mają oznaczenia w zależności od tego, w jakim systemie chowu trzymane są kury. Możemy wybierać jajka klatkowe lub z lepszych warunków, np. z wolnego wybiegu. Zapytano Polaków: „**Czy Pana/Pani zdaniem mięso i produkty mięsne powinny mieć podobne oznaczenie w zależności od warunków hodowli zwierząt?**”. Aż 76,9% badanych odpowiedziało twierdząco, a przeciwnego zdania było jedynie 6,3%. 16,8% nie miało zdania.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

PIOTR LUBIEWA-WIELEŻYŃSKI

**DYREKTOR DZIAŁU ROZWOJU FORMATÓW I KONCEPTÓW
HANDLOWYCH, CARREFOUR**

„Polscy konsumenci coraz bardziej zwracają uwagę na pochodzenie żywności, którą kupują. Jest to wciąż dość mały procent osób, których portfel pozwala na zakupy produktów pochodzących z hodowli o wyższym dobrostanie, ale są to kilkunastoprocentowe wzrosty rok do roku. Jeśli chodzi o produkty wegańskie, to tu też widzimy znaczne wzrosty z roku na rok. Na rynku pojawia się coraz więcej produktów pochodzenia roślinnego zarówno od dużych graczy, jak i lokalnych start-upów.

To, czego oczekują klienci to większej demokratyzacji, czyli zwiększenia dostępności tych produktów w większej liczbie punktów sprzedaży oraz obniżenia ich cen. Często widzimy, że produkty pochodzenia roślinnego są droższe od produktów konwencjonalnych. Wynika to z uwarunkowań i kosztów technologii żywności oraz wciąż niskiej skali konsumpcji. Jest to pewnego rodzaju błędne koło, natomiast powoli zmierzamy w dobrym kierunku. →

Dodatkowo wchodzimy teraz w nową erę produktów pochodzenia roślinnego, ponieważ ich tekstura, smak i zapach coraz bardziej przypominają to czego konsument oczekuje od substytutu.

Carrefour regularnie zwiększa półkę produktów wegańskich. Mamy jeden z najszerszych wyborów na rynku i jako pierwsi wprowadziliśmy w modelu sprzedaży tradycyjnej (z lady) produkty wegańskie w wybranych sklepach. Dodatkowo mamy dedykowaną ścieżkę dla producentów lokalnych, którzy mogą wejść do naszej sieci nawet do jednego sklepu. Przy dobrej sprzedaży daje im to szansę na wejście do szerszej dystrybucji.

Dodatkowo od lat rozwijamy markę Jakość z Natury, która ma na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju, zwracając uwagę na środowisko, zwierzęta, rolników/hodowców oraz klientów. Mamy już ponad 90 linii produktowych w ramach tej marki.

Uważam, że poziom informacji docierających do konsumentów na temat wpływu produktów na środowisko czy rodzaju hodowli, z jakiej pochodzi produkt, nie jest wystarczający. Za mało mówi się o tym, w jaki sposób produkuje się żywność i jaki ma ona wpływ na zdrowie. Ostatnio pojawił się Nutriscore, który jest pewnego rodzaju uproszczeniem, ale jego zamysł jest bardzo dobry, aby w prosty sposób pokazać klientom, że coś należy spożywać częściej lub nie. Oczywiście stosuję się w tym „rankingu” bardzo wiele uproszczeń, ale wierzę, że jest to początek budowania kultury świadomego konsumenta”.

Piotr Lubiewa-Wieleżyński
Dyrektor Działu Rozwoju Formatów i Konceptów Handlowych

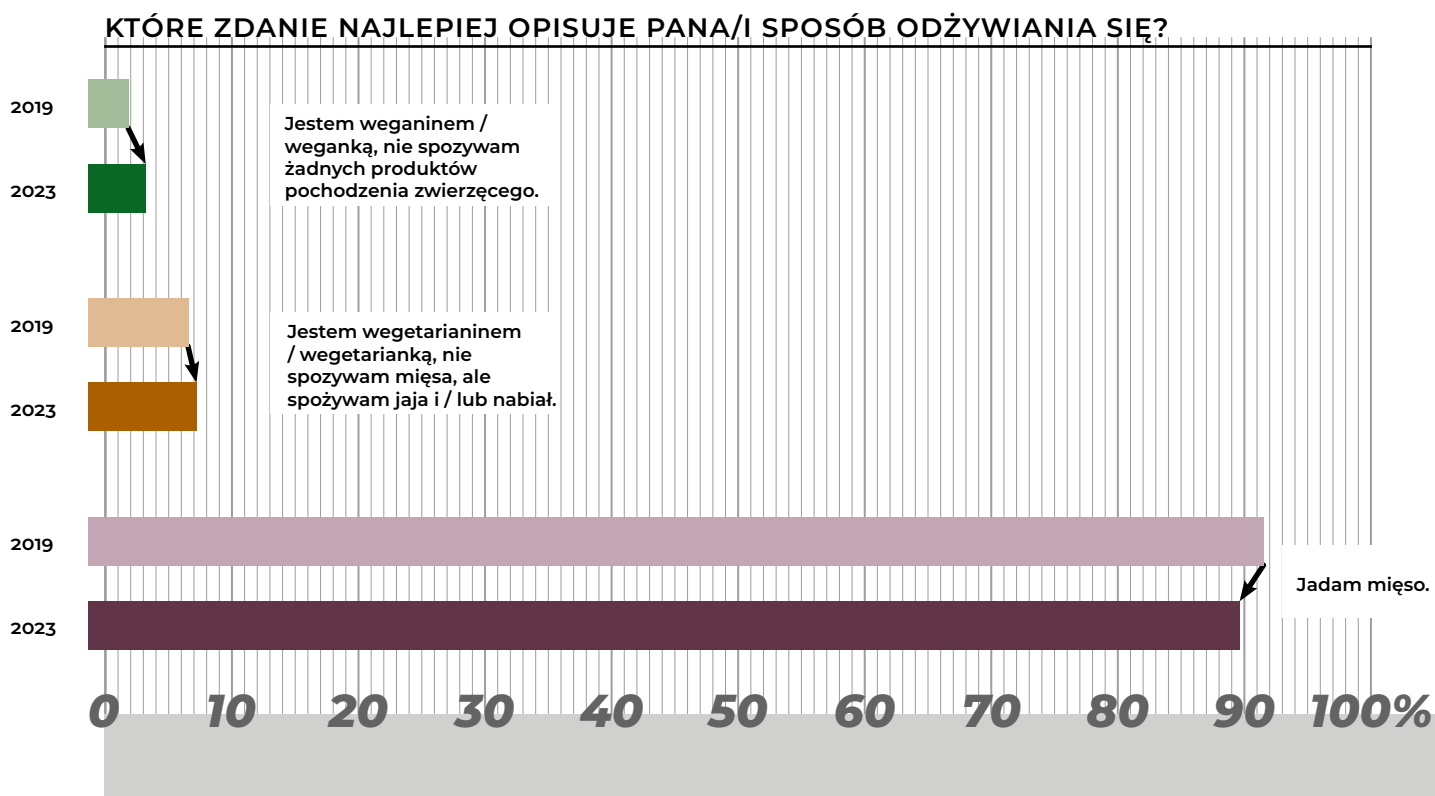

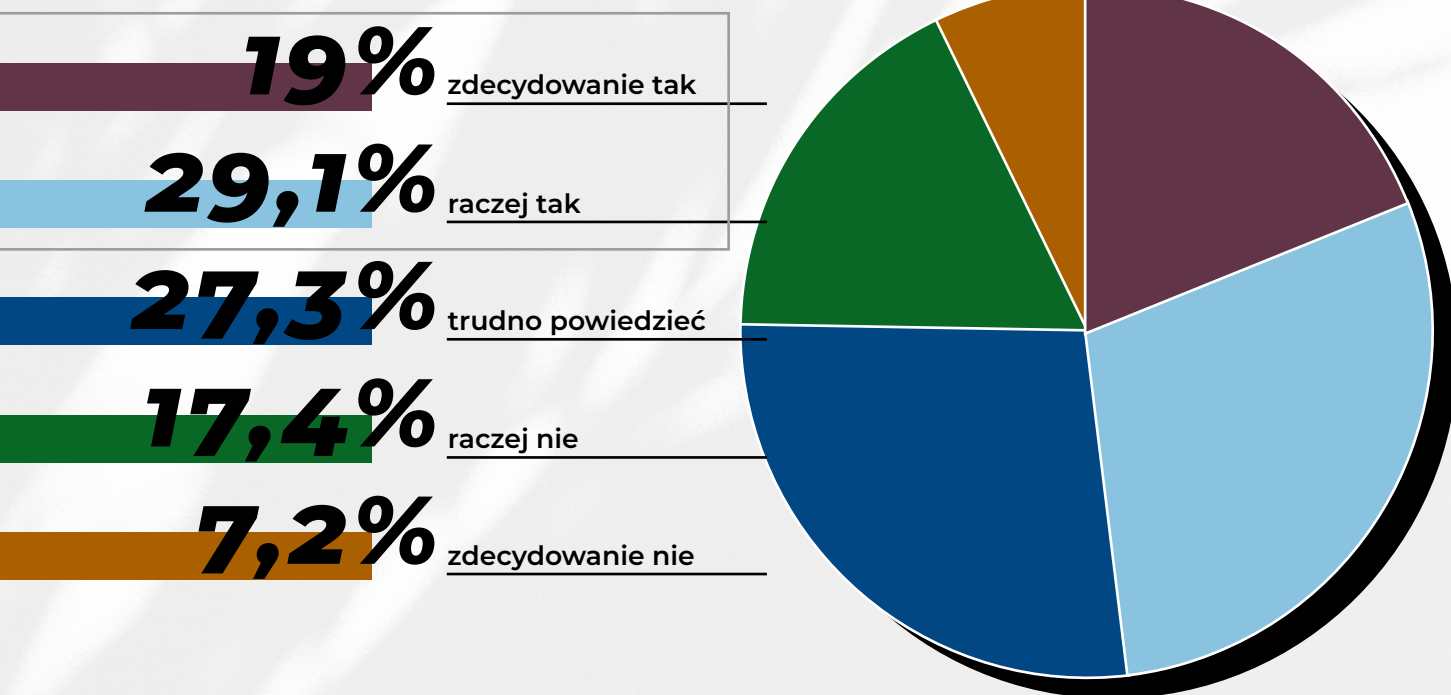
DIETA BADANYCH

Respondentów zapytano także o ich obecne preferencje dietetyczne: 3,1% ankietowanych określiło się jako weganie, a kolejnych 7,2% jako wegetarianie. 89,7% stwierdziło, że spożywa mięso.

W badaniu zleconym przez RoślinnieJemy, które przeprowadził w 2019 roku Ogólnopolski Panel Badawczy Ariadna, 1,8% badanych było na diecie wegańskiej, a 6,6% na diecie wegetariańskiej.

W sondażu zadano również następujące pytanie: „Czy uważa Pan/i, że hodowla zwierząt z przeznaczeniem na mięso ma negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne?”. „Tak” odpowiedziało 48,1% badanych osób (łącznie „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”), a 24,6% odpowiedziało „nie” (łącznie „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”). Nie miało zdania 27,3% badanych.

Źródło: badanie Biostat, wrzesień 2023

KAROLINA KUBARA

**WSPÓŁWŁAŚCICIELKA
I WICEPREZES RODZINNEJ FIRMY
KUBARA SP. Z O.O, MARKI DOBRA
KALORIA**

**CZŁONKINI POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRODUCENTÓW ŻYWNOSCI
ROŚLINNEJ**

„Troska o planetę to, obok własnego zdrowia oraz dobrostanu zwierząt, trzecia najczęstsza motywacja skłaniająca klientów do wyboru produktów roślinnych. Wraz ze wzrostem liczby alarmujących doniesień odnośnie stanu środowiska ma ona coraz większy wpływ na wybory konsumentów. Poza ograniczaniem produktów odzwierzęcych w ten trend wpisuje się także idea zero food waste, czy ograniczania plastiku. Mając świadomość tych zmian, na każdym z zamienników mięsa Dobrej Kalorii piszemy o wpływie roślinnej diety na środowisko oraz informujemy o procencie recyklatu użytego do wyprodukowania opakowania”.

KATARZYNA ZGIEB

STARSZA MENEDŻERKA DS. ŻYWIENIA I ROZWOJU JAKOŚCI W SIECI BIEDRONKA

„Jako największa sieć detaliczna i największy pracodawca w Polsce jesteśmy świadomi ogromnej odpowiedzialności za pozytywny wpływ na nasze otoczenie. Chcemy wyznaczać trendy i najlepsze praktyki dotyczące kształtowania zrównoważonego wpływu, wsparcia społecznego i ochrony środowiska naturalnego.

Choć, jak wynika z badania mamy coraz większą świadomość roli bardziej roślinnego sposobu żywienia, który nie musi oznaczać całkowitej rezygnacji z produktów odzwierzęcych, na nasze zdrowie i środowisko, to pozostaje to wyzwaniem społecznym i wymaga działania na wielu płaszczyznach.

Realizując naszą strategię, chcemy dawać naszym klientom wybór i ułatwiać podejmowanie lepszych wyborów przy półce.

Cieszy nas, że Go Vege jest docenianą przez konsumentów marką, która dobrze wpisuje się w potrzeby konsumentów zarówno w kontekście troski o nich samych, ich doznania smakowe jak i ich budżet.”

WNIOSKI

- Więcej niż co drugi z badanych twierdzi, że wprowadzanie na rynek zamienników mięsa czy nabiału, opartych na roślinnych źródłach białka, **to dobry kierunek rozwoju produkcji rolnej.**
- Ponad połowa badanych **poparłaby działania rządu mające na celu zwiększenie inwestycji dla produkcji zamienników mięsa oraz nabiału opartych na roślinnych źródłach białka.**
- Niespełna połowa badanych popiera pojawienie się w sprzedaży **mięsa hodowanego komórkowo.**
- Ponad połowa badanych **jest w stanie zapłacić więcej za mięso pochodzące z ferm zapewniających zwierzętom lepsze warunki.** Nie byłby do tego skłonny mniej niż co piąty z badanych.
- Większość badanych zgadza się z tym, że mięso i produkty mięsne **powinny mieć oznaczenie w zależności od warunków hodowli zwierząt.**
- Prawie połowa badanych uważa, że hodowla zwierząt z przeznaczeniem na mięso **ma negatywny wpływ na środowisko naturalne.**

Z badania sondażowego kształtuje się obraz respondentów, którzy **są gotowi na podjęcie przez polityków kolejnych kroków w kierunku roślinnej transformacji systemu żywnościowego**. Ponad połowa badanych popiera rozwój produkcji rolnej w kierunku roślinnych zamienników mięsa i nabiału. Jednocześnie popierają działania rządu, które zwiększyłyby inwestycje w ten rodzaj produkcji. Prawie połowa respondentów chciałaby zobaczyć na półkach sklepowych mięso hodowane komórkowo. **Świadczy to o otwartości Polaków na innowacje oraz zmiany w obszarze diety.**

MACIEJ OTRĘBSKI

ROŚLINNIEJEMY

**CZŁONEK POLSKIEGO
ZWIĄZKU PRODUCENTÓW
ŻYWNOŚCI ROŚLINNEJ**

„Deklaracje odnośnie ograniczania spożycia mięsa, które potwierdzają kolejne wyniki badań, pokazują długoterminowy proces zmiany nawyków żywieniowych Polaków. Polacy są otwarci na nową żywność – prawie połowa z nas twierdzi, że mięso hodowane komórkowo powinno znaleźć się w sprzedaży. Jednak kluczowym wnioskiem dla utrwalenia zmian w sposobie produkcji żywności jak i samych norm żywieniowych w bardziej roślinnym kierunku jest potrzeba systemowego, instytucjonalnego wsparcia. Fakt, że połowa Polaków popiera zwiększenie zaangażowania rządowego wsparcia w tym obszarze, powinien być dostrzeżony zarówno teraz, w trakcie kampanii wyborczej, jak i podczas rozmów o przyszłości polskiego rolnictwa w nowej kadencji Sejmu”.

Zdjęcie: Forbes Polska

OPRACOWANIE TREŚCI

Alicja Bućko, Jarosław Urbański

KOREKTA

Karol Krzeszowiec

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

Kasia Sokołowska

ZDJĘCIA

Materiały własne RoślinnieJemy, Unsplash